

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ФАРҶОНА ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 йилдан нашр этилади
Йилда 6 марта чиқади

1-2020

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Ш.Каримов, О.Ахмаджонова	6
Бессель оператори қатнашган иккинчи тартибли оддий дифференциал тенгламаларнинг фундаментал ечимлари ҳақида	
Н.Икрамова, Э.Турсунова	12
Тўртинчи тартибли тўла дифференциалли оддий дифференциал тенгламаларнинг бир синфи ҳақида .I.	
М.Жалилов, Г.Каюмова	18
Капута оператори қатнашган тўртинчи тартибли аралаш типдаги тенглама учун бир нолокал масала тўғрисида.....	
	КИМЁ

А.Ибрагимов, В.Хўжаев, У.Умархонова, Д.Тожибоев, М.Исақов	24
Vigna sinensis, cicer orientinum, phaselousayreus, arachhis hypogaea дуккакли ўсимликларни кимёвий таркибига кўра синфлаш масалалари	
М.Қодирхонов, Т.Сайпиев, С.Рашидова	30
NA-карбоксиметилцеллюлоза эритмасининг юқори ҳарорат ва юқори тузли шароитдаги реологияси	
	БИОЛОГИЯ, ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ

П.Турдалиева, О.Ахмедова	34
Фарғона водийсининг доривор ўсимликлари – макро - ва микроэлементлар манбаи	
М.Шерматов, С.Умаров	38
Фарғона водийсида анжир парвонаси (Lepidoptera choreutidae) нинг тарқалиши ва ривожланиши.....	

М.Адхамов	43
Рақамли иқтисодиёт шароитида таълим: муаммолар ва самарадорлик	
	ФАЛСАФА, СИЁСАТ

Г.Закирова	46
Ўзбекистон матбуоти ва унинг интернет-сайтларида хотин-қизларга нисбатан зўравонлик мавзусига ёндашув.....	
А.Қамбаров, О.Махмудов	52
XIX аср охири – XX аср бошларида жадид ҳурфикрлигида эркинлик ғояси	
Ш.Аббосова	57
Глобаллашув жараёнлари ва миссионерлик ҳаракати	
М.Ғоипов	62
Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг коррупцияга қарши курашиш борасидаги фаолиятини мувофиқлаштириш масалалари	
Ж.Боқиев	69
Ўзбекистон Республикаси жиноят қонунчилигида вояга етмаганларнинг жавобгарлиги.....	
	ТАРИХ

И.Кузикулов	73
Фарғонада пахта навларини янгилаш билан боғлиқ масалалар ҳақида (XIX аср охири – XX аср бошлари)	
Д.Абдуллаев	77
Хайрия ва ҳомийлик фаолияти: Ўзбекистон ва жаҳон мамлакатлари ҳамкорлиги мисолида	

УДК: 34+343.352

ХУҚУҚНИ МУҲОФАЗА ҚИЛУВЧИ ОРГАНЛАРНИНГ КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШИШ БОРАСИДАГИ ФАОЛИЯТИНИ МУВОФИҚЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ

ВОПРОСЫ КООРДИНАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ ПО ВОПРОСАМ БОРЬБА С КОРРУПЦИЕЙ

ISSUES OF COORDINATION OF LAW ENFORCEMENT ORGANS CORRUPTION

М.Ғоипов

Аннотация

Мақолада коррупцияга қарши курашиш бўйича қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, жиноятчилик ва бошқа ҳуқуқбузарликларга қарши курашнинг долзарб муаммолари бўйича ҳамкорликда тадбирларни ишлаб чиқиш ва мувофиқлаштириш масалалари ёритиб берилган. Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг коррупцияга қарши курашиш борасидаги фаолиятини мувофиқлаштириш ўзининг моҳиятига кўра муайян ҳудуддаги қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш фаолиятининг таркибий қисми ҳисобланади.

Аннотация

В статье освещены актуальные вопросы сотрудничества правоохранительных органов в борьбе с коррупцией и другими правонарушениями. Координация деятельности правоохранительных органов по борьбе с коррупцией по существу является составной частью их деятельности.

Annotation

In this article, we have discussed how to tackle corruption and strengthen, law and order, as well as how to tackle and deal with criminal and inhuman rights abusers. Law enforcement agencies are part of the legislative and law-enforcement activities that determine the nature of the coordination of law enforcement agencies in struggling against corruption.

Таянч сўз ва иборалар: коррупция; коррупцияга қарши курашиш бўйича ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар; коррупцияга қарши кураш фаолиятини мувофиқлаштириш тушунчаси, мақсади ва шакллари; жиноятчиликка қарши кураш фаолиятини мувофиқлаштириш субъектлари; коррупцияга қарши курашиш тўғрисидаги қонун.

Ключевые слова и выражения: коррупция; правоохранительные органы по борьбе с коррупцией; понятие, цель и формы координации деятельности по борьбе с коррупцией; субъекты координации деятельности по борьбе с преступности; закон о борьбе с коррупцией.

Keywords and expressions: corruption; law enforcement agencies to combat corruption; the concept, purpose and forms of coordination of anti-corruption activities; subjects of coordination of activities to combat crime; the law on combating corruption.

Бугунги кунда коррупция ўзининг ижтимоий-сиёсий хавфлилик даражаси билан мамлакатнинг сиёсий ва иқтисодий тизимида жиддий таъсирини ўтказиб келмоқда.

Этимологик жиҳатдан “коррупция” атамаси “айниш”, “бузиш”, “пора эвазига оғдириш” деган маънони англатадиган латинча “corruptio” сўзидан келиб чиққан.

Юридик энциклопедия муаллифларининг таъкидлашича, “коррупция - мансабдор шахслар томонидан уларга берилган ҳуқуқлар ва ҳокимият имкониятларидан шахсий бойлик орттириш учун фойдаланишда ифодаланувчи сиёсат ёки давлат бошқаруви соҳасидаги жиноий фаолият” дир [1,656].

Дарҳақиқат, коррупцияга қарши курашиш ва унинг хавфли оқибатларини бартараф этиш ҳар бир давлат ва жамиятнинг асосий вазифаси бўлган.

Давлат бу борада ўзининг қонунга асосан ташкил этилган органлари фаолиятини ташкил

этиш ва коррупцияга қарши курашиш фаолияти борасида тегишли қонунчилик ҳужжатларини ишлаб чиқиш билан ўз вазифаларини бажариб келади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев томонидан 2020 йил 25 январда Олий Мажлис палаталарига йўллаган мурожаатномада ҳамда 2020 йил 11 февральда коррупцияга қарши курашиш ҳамда жамоатчилик назорати тизимларини такомиллаштириш масалалари бўйича ўтказилган йиғилишда парламент ва Президент олдида ҳисобдор алоҳида коррупцияга қарши курашувчи мустақил орган тузиш таклифи илгари сурилди.

Янги ташкил этилаётган тузилма нафақат бу борада давлат сиёсатини амалга ошириши ва мувофиқлаштириши, балки коррупцияга қарши курашишда барча куч ва

М.Ғоипов – Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси Академияси магистратурасининг “Коррупцияга қарши курашиш фаолияти” йўналиши тингловчиси.

воситаларга эга бўлиши кераклиги кўрсатиб ўтилди.

Шунингдек, “Жаҳоннинг кўплаб барқарор ва тараққий этган мамлакатларида ҳам коррупцияга қарши курашиш бўйича алоҳида органлар давлат ва жамият раънақига катта ҳисса қўшаётганлиги” [2] Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Н.Т.Йўлдошев томонидан ҳам эътироф этилди.

Янги тузилмани яратиш ва унинг ваколатларини белгилаш орқали давлатимизнинг кўплаб қонунлари ва қонуности норматив-ҳуқуқий ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиши табиий, албатта.

Ҳўш, бугунги кунга қадар Ўзбекистонда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг коррупцияга қарши курашиш фаолиятини мувофиқлаштириш масалалари қай тартибда амалга оширилиб келинган деган савол туғилади, албатта.

Маълумки, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар давлатнинг ҳуқуқий тизимини ҳимоя қилиш ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш соҳасидаги асосий функцияларни бажариш учун тузилади.

Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар мамлакатдаги ҳуқуқий тартиботни ҳимоя қилиш билан бирга, жиноятчилик ва ҳуқуқбузарлик ҳолатларини аниқлаш ва уларга қарши кураш вазибаларини бажаради.

Шу нуқтаи назардан ҳам коррупциянинг хавфи ва унинг мамлакат хавфсизлигига солаётган таҳдиди бугунги кунда Ўзбекистон Республикасидаги барча ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар олдига тегишли вазибаларни қўймоқда.

Коррупцияга қарши курашишда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг ўзларига берилган ваколатлар доирасида ҳаракат қилиши ва муайян самарадорликка эришишларида уларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш муҳим ўрин тутаети.

Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг коррупция ва бошқа жиноятларга қарши курашиш фаолиятини мувофиқлаштириб бориш ваколати аксарият ҳолларда давлатнинг қонунчилик назорати ваколати берилган органи томонидан амалга оширилади.

Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг коррупцияга қарши курашиш борасидаги фаолиятини мувофиқлаштириш фаолияти бу – давлат ва унинг номидан махсус ваколатли органларнинг қонун билан белгиланган тартибда ҳуқуқий таъсир чораларини қўллаш орқали, қонунийликни, ҳуқуқ-тартиботни

таъминлаш, жисмоний ва юридик шахслар, давлат ва жамиятнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини коррупциянинг ҳар қандай кўринишларидан ишончли ҳимоя қилиш, жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш фаолиятидир.

Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштириш масалалари мамлакатимизнинг ҳуқуқшунос-олимлари, жумладан, Б.Х.Пўлатов, О.М.Мадалиев ва З.С.Ибрагимовлар томонидан ўрганилган.

Россиялик ҳуқуқшунос олим Ю.В.Капитанова фикрича “Ҳуқуқий мақомидан келиб чиққан ҳолда ижро этувчи, қонун чиқарувчи ёки суд органлари жиноятчиликка қарши курашда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштириш вазибаларини ўз зиммасига ололмайти” [3,21].

Яна бир олим А.В.Кудашкин эса “Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг жиноятчиликка қарши курашдаги фаолиятини мувофиқлаштириш прокуратура органларининг энг муҳим вазибаларидан биридир” [4] деб ҳисоблайди.

Рус олими И.Г.Корзун “Коррупцияга қарши курашиш масалалари бўйича мувофиқлаштирувчи кенгаш аъзоларининг ҳуқуқларини тенглиги” [5,13-14] ни ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштиришнинг асосий принципларидан бири деб ҳисоблайди.

Коррупциянинг ҳар қандай кўринишларига қарши курашиш, жиноий фаолият кўринишларининг ўз вақтида олдини олиш, уни тўхтатиш, аниқлаш ҳамда фош этиш, шунингдек уларнинг мавжуд бўлиш омилларини бартараф этиш, зарарсизлантириш, содир этилган ҳар бир коррупцион жиноятни тезкорлик билан очиш, уни ҳар томонлама тўла ва холисона тергов қилиш, коррупцион жиноятларни содир этишга мойил бўлган шахсларни ўз вақтида жамиятдан ажратиш, жиноят содир этган шахсга нисбатан қонуний, асосли ва адолатли ҳукм чиқариш, суд қарорларини ижрога қаратиш ва ижро қилиш, шунингдек жиноятнинг сабаблари, уни содир этишга имкон берган шарт-шароитларни аниқлаб, уларни бартараф қилиш чораларини кўришга қаратилган тадбирларни келишилган ҳолда ишлаб чиқиш ва амалга ошириш ҳуқуқ тартибот органлари фаолиятини мувофиқлаштиришнинг асосий мақсади ҳисобланади.

Хориж мамлакатларида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва бошқа ташкилотлар коррупцияга қарши курашиш фаолиятини мувофиқлаштириш хориж мамлакатларида ҳар хил тузилмалар томонидан амалга оширилиб келинмоқда.

Жумладан, дунёнинг ривожланган давлатларида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг коррупцияга қарши курашиш фаолиятини мувофиқлаштириш прокуратура ёки алоҳида орган томонидан таъминланади.

БМТнинг “Коррупцияга қарши Конвенсияси”нинг 36-моддасида ҳар бир давлат ўз ҳуқуқий тизимининг асосий тамойилларига мувофиқ ҳуқуқ-тартибот чоралари орқали коррупцияга қарши курашишга ихтисошлаган орган ёки органлар ёки шахслар бўлишини таъминлаши талаб этилади [6].

Бугунги кунда дунёда коррупцияга қарши курашни амалга ошируви махсус органларнинг асосан уч хил шаклини кўришимиз мумкин:

- Кўп мақсадли коррупцияга қарши агентликлар (Сингапур, Австралия Ботсвана, Литва, Латвия, Қозоғистон, Корея, Таиланд, Аргентина.);

- Ҳуқуқни муҳофаза қилиш орган ваколатига эга бўлган идоралар (Испания, Руминия, Хорватия, Белгия, Норвегия, Буюк Британия);

- Коррупцияни олдини олиш, сиёсатни ишлаб чиқиш ва мувофиқлаштириш институтлари (Франция, Словения, Албания).

Шуниндек, айрим давлатларда (Испания, Руминия, Украина, Молдова) антикоррупциявий прокуратуралар фаолияти йўлга қўйилган.

Украинада эса “Украинанинг миллий коррупцияга қарши кураш бюроси”, “Коррупцияга қарши ихтисошлаган прокуратура” ва “Украина коррупциядан ва бошқа жиноятлардан олинган активларни идентификациялаш, назорат қилиш ва бошқариш бўйича миллий агентлиги” бир вақтнинг ўзида коррупцияга қарши курашиш бўйича асосий ваколатларни амалга оширади.

Ўзбекистон Республикаси ҳам “Бирлашган миллатлар ташкилотининг коррупцияга қарши конвенциясига (Нью-Йорк, 2003 йил 31 октябрь) Ўзбекистон Республикасининг қўшилиши тўғрисида”ги қонуни билан 2008 йил 28 августда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг “Коррупцияга қарши Конвенцияси”га қўшилди [7].

Коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солиш мақсадида

2017 йил 3 январь куни Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонуни қабул қилинди.

“Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонунда биринчи марта “коррупция”, “коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик” ва “манфаатлар тўқнашуви” каби тушунчаларнинг ҳуқуқий таърифи белгиланди.

Қонуннинг 7-моддасида коррупцияга қарши курашиш бўйича фаолиятни бевосита амалга ошируви давлат органлари сифатида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси, Ўзбекистон Республикаси Давлат хавфсизлик хизмати, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти кўрсатилди [8].

Қонунда коррупцияга қарши курашиш борасида умумий ваколатлар билан бир қаторда ҳар бир давлат органининг ўзига хос ваколатлари ҳам белгиланган бўлиб, ушбу ваколатлар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг асосий функция ва вазифаларидан келиб чиқади.

Жумладан, **давлат хавфсизлик хизмати органлари** коррупция билан боғлиқ жиноятлар бўйича тезкор-қидирув фаолиятини, терговга қадар текширувни ва дастлабки терговни амалга оширади, коррупциянинг ҳолати ва коррупцияга қарши курашиш натижалари тўғрисидаги ахборотни миллий хавфсизлик учун таҳдидларни баҳолашни амалга оширади, **ички ишлар органлари** коррупция билан боғлиқ жиноятлар бўйича тезкор-қидирув фаолиятини, терговга қадар текширувни, суриштирувни ва дастлабки терговни амалга оширади, коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги статистика маълумотларининг ҳисоби юритилишини ва таҳлил қилинишини таъминлайди, **адлия органлари** коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги қонун ижодкорлиги фаолиятида иштирок этади, аҳоли ўртасида жамиятда ҳуқуқий онгни, ҳуқуқий маданиятни юксалтиришга ва қонунийликни мустаҳкамлашга қаратилган ҳуқуқий тарғиботга доир фаолиятни амалга оширади ҳамда мувофиқлаштиради, таълим муассасаларида коррупцияга қарши курашиш соҳасида ҳуқуқий таълим ва тарбияга доир чора-тадбирларни амалга оширишда иштирок этади, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлардаги ҳамда уларнинг лойиҳаларидаги коррупция учун шарт-шароитлар яратадиган қоидалар ва

нормаларни аниқлаш мақсадида ушбу ҳужжатлар ва лойиҳаларнинг таҳлилини амалга оширади, **Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти** жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш билан боғлиқ жиноятлар, иқтисодий ва коррупция билан боғлиқ бошқа жиноятлар бўйича тезкор-қидирув фаолиятини, терговга қадар текширувни ва суриштирувни амалга оширади, жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришнинг эҳтимол тутилган йўллари ва механизмларини аниқлаш учун пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операцияларнинг мониторингини ташкил этади ҳамда ўтказади, жиноий таъқиб этишни ташкил қилиш ва ҳуқуқий таъсир кўрсатишнинг бошқа чораларини кўриш учун тегишли давлат органларини коррупцияга оид аниқланган ҳуқуқбузарликлар тўғрисида ўз вақтида хабардор қилади.

Шунингдек, **Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги қонунинг 9-моддасида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг коррупцияга қарши курашиш фаолиятидаги асосий ваколатлари белгиланди.**

Хусусан, **Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси коррупцияга қарши курашиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг аниқ ва бир хилда ижро этилиши устидан назоратни амалга оширади, коррупция билан боғлиқ жиноятлар бўйича дастлабки терговни амалга оширади, коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги қонун ижодкорлиги фаолиятида, шу жумладан қонунчилик ташаббуси ҳуқуқини амалга оширишда иштирок этади, коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги тезкор-қидирув фаолиятини, терговга қадар текширувни, суриштирувни, дастлабки терговни, шунингдек ҳуқуқбузарликлар профилактикасини амалга оширувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштиради [9] деб белгиланган.**

Юқоридаги қонунлар талабидан кўришимиз мумкинки, **Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси** ва прокуратура органлари коррупцияга қарши курашишда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг фаолиятини жиноятчиликка қарши курашиш фаолияти сифатида мувофиқлаштиради.

Бунга сабаб шуки, прокуратура органлари ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар

тизимда алоҳида ўринни эгаллайди. **Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 118-моддасига кўра Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қонунларнинг аниқ ва бир хилда бажарилиши устидан назоратни амалга ошириш айнан прокуратура органларига юклатилган [10].**

Кейинчалик, **Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 2 февралдаги “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг қоидаларини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2752-сонли қарори [11] га асосан Ўзбекистонда Коррупцияга қарши курашиш бўйича республика идоралараро комиссияси тузилиб, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси унинг ишчи органи сифатида белгиланди.**

2019 йил 27 майда **Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикасида коррупцияга қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5729-сон Фармони билан “2019-2020 йилларда коррупцияга қарши курашиш давлат дастури” тасдиқланди.**

Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг коррупцияга қарши курашишда коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларни олдини олиш ва профилактикасини ташкил этиш фаолияти борасидаги мувофиқлаштириш ҳам муҳимдир.

Бу борада **Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 14 мартдаги “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-2833-сонли қарори [12]** нафақат коррупцияга оид, балким, барча турдаги ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашишни амалга оширувчи давлат органларининг иш шакли ва услублари ҳозирги кун талабларига тўлиқ жавоб бермаслиги, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш борасидаги чора-тадбирларнинг аниқ манзилга йўналтирилмаганлиги ва уларга комплекс ёндашилмаётганлиги, шунингдек ҳуқуқбузарликларнинг тизимли равишда содир этилишига доир сабаб ва шарт-шароитларни аниқлаш ва уларни бартараф этиш бўйича чора-тадбирларни ишлаб чиқиш самарадорлиги мавжуд эмаслиги қутилаётган натижаларни бермаётганлиги кўрсатилган.

Бундан ташқари, **ваколатли органларнинг етарли даражада ташаббус кўрсатмаётганлиги, лозим даражадаги**

идоралараро ҳамкорликнинг мавжуд эмаслиги, амалга оширилаётган чоратadbирларнинг ўзаро номутаносиблиги алоҳида таъкидланган.

Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш бўйича фаолиятни мувофиқлаштиришнинг таъсирчан тизимини яратиш, қонун бузилишларининг олдини олиш ва уларни бартараф этишнинг замонавий ташкилий-ҳуқуқий механизмларини жорий этиш асосий мақсад қилиб белгиланди.

Қарорда, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар прокуратуралари ҳузурида прокуратура, ички ишлар ва Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизматининг тажрибали ходимларидан иборат доимий фаолият юритувчи идоралараро тезкор-тергов гуруҳларини ташкил этиш ҳақидаги таклиф қабул қилинган.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш бўйича республика идоралараро комиссияси ва Коррупцияга қарши курашиш бўйича республика идоралараро комиссиялари бўйича ягона мувофиқлаштирувчи орган этиб белгиланган.

Бундан ташқари, “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги Қонунинг 8-моддасига асосан коррупцияга қарши курашиш бўйича фаолиятни амалга оширувчи ва унда иштирок этувчи органлар ҳамда ташкилотларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш ва ҳамкорлигини таъминлаш Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори раҳбарлик қиладиган **Коррупцияга қарши курашиш бўйича республика идоралараро комиссиясининг** асосий вазифаси ҳисобланади.

Юқоридагиларга кўра, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг коррупцияга қарши курашиш борасидаги фаолияти прокуратура органлари томонидан мувофиқлаштирилиб келинмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ва вилоят прокурорлари бошчилик қиладиган Коррупцияга қарши курашиш бўйича республика идоралараро комиссияси ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида коррупцияга қарши курашиш бўйича ҳудудий идоралараро комиссияларнинг мувофиқлаштиришдаги роли қуйидаги йўналишларда ифодаланади:

- коррупцияга қарши курашиш соҳасидаги давлат дастурларининг ва бошқа дастурларнинг ишлаб чиқилиши ҳамда амалга оширилишини ташкил этади;

- коррупцияга қарши курашиш бўйича фаолиятни амалга оширувчи ва унда иштирок этувчи органлар ҳамда ташкилотларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш ва ҳамкорлигини таъминлайди;

- коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга, уларни аниқлашга, уларга чек қўйишга, уларнинг оқибатларини, шунингдек уларга имкон берувчи сабаблар ва шарт-шароитларни бартараф этишга доир чоратadbирлар самарадорлиги оширилишини таъминлайди;

- коррупциянинг ҳолати ва тенденциялари тўғрисидаги ахборотни йиғиш ҳамда таҳлил этади;

- коррупцияга қарши курашиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларини такомиллаштириш ва ушбу соҳадаги ишларни яхшилаш юзасидан таклифлар тайёрлайди;

- ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар раҳбарларининг мунтазам фаолият кўрсатувчи мувофиқлаштирувчи кенгаш ишини ташкил қиладилар, белгиланган муддатларда кенгаш ишини қақирадилар ва уларга раислик қиладилар;

- коррупцияга қарши кураш юзасидан иш якуни муҳокамаси бўйича идоралараро йиғилиш фаолиятини ташкил қиладилар ва унга раислик қиладилар;

- коррупция ҳолати, структураси, динамикаси оид ахборотларни таҳлил қилишни ташкил қиладилар ва уларнинг натижаси бўйича ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг келишув фаолияти натижадорлигини олиш бўйича зарур чоралар ҳақида қарорлар қабул қиладилар;

- коррупция қарши кураш бўйича келишув тadbирлари режаларини ишлаб чиқишни, мувофиқлаштирувчи кенгашда уларнинг муҳокамасини ва тасдиқлашни ташкил қиладилар;

- режалаштирилган тadbирлар бажарилишини назорат қилишни ташкил қиладилар;

- ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар номидан ҳокимият ва ўзини ўзи бошқариш органларига коррупция қарши кураш бўйича таклифларни тайёрлашни ва киритишни ташкил қиладилар;

- ҳуқуқни муҳофаза қилувчи қуйи органлар учун мувофиқлаштириш масалалари

юзасидан тавсиялар тайёрлашни ташкил қиладилар.

Прокуратура, ички ишлар органлари, давлат хавфсизлик хизмати, адлия вазирлиги ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи бошқа органлар коррупцияга қарши курашиш соҳасида умумий мақсад ва вазифаларга эга бўлиб, ўз фаолиятларини бир-биридан, ҳар бир органнинг ўзига хос шакллари ва усулларидан мустақил равишда амалга оширади.

Мувофиқлаштириш ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг фаолиятларида қонунийликни мустаҳкамлашга шароит яратади. Бинобарин, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг иш фаолиятлари ҳолати ҳақидаги тўлиқ ахборотни олишлари, йўл қўйилган хато-камчиликлар, қонун бузилишларига қарши ўз вақтида таъсир чораларини кўриш ва уларни олдини олиш имкониятларини яхшилайдди.

Мувофиқлаштириш орқали коррупцияга қарши курашишда барча ваколатли органларнинг кучлари бирлаштирилади ва самарадорликка эришилади.

Ахборот-технологиялари тобора ривожланиб бораётган бир даврда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг ҳам коррупцияга қарши курашиш борасидаги фаолиятини мувофиқлаштириш борасида доимий изланишлар ва ислоҳотларни тақозо қилмоқда.

Фикримизча, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг коррупцияга қарши ёки бошқа турдаги жиноятларга қарши курашиш фаолияти бўйича мувофиқлаштириш масалаларини ҳуқуқий жиҳатдан тўлиқ тартибга солувчи ягона норматив-ҳуқуқий ҳужжатни ишлаб чиқиши ҳам мақсадга мувофиқдир.

Ушбу мақсадда жиноятчиликка қарши кураш борасидаги фаолият самарадорлигини ошириш мақсадида "Жиноятчиликка қарши кураш борасида фаолиятни мувофиқлаштириш тўғрисида"ги қонунини қабул қилиш орқали ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг жиноятчиликка қарши курашишининг асосий принциплари, йўналишлари белгилаб берилиши, ушбу принципларга ва йўналишларга риоя қилингани ҳолда, жиноятчиликка қарши кураш самарадорлигини таъминлаш мақсадида

давлат ва нодавлат ташкилотлари билан ҳамкорлиги йўлга қўйилиши, даврий ҳамда узоқ муддатга мўлжалланган ҳамкорликдаги чора-тадбирлар дастурлари, аниқ йўналтирилган режалар тизими ишлаб чиқиши, уларнинг тўлиқ ва сифатли ижро этилишини таъминлашга қаратилган ташкилий-ҳуқуқий механизмнинг яратилиши таъминланади.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг талабларига кўра ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштиришда бу органлар ўзининг процессуал мустақиллигини, ўзига хос принципларини ва ишни ташкил қилиш шароитларини йўқотмайди, балки уларнинг ҳар бири ўзига хос бўлган ваколатлар ва функциялар доирасида ўз олдига қўйилган вазифаларни бажаришади.

Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексининг 345-моддасида жиноят ишлари бўйича дастлабки терговни олиб борадиган прокуратура, давлат хавфсизлик хизмати ва ички ишлар органлари иш юритувига қайси жиноятлар тегишлилиги белгиланган.

Бироқ, Жиноят кодексидаги айнан қайси моддаларида белгиланган жиноятлар коррупциявий жиноятлар деб ҳисобланиши белгиланмаган.

Фикримизча, коррупция жиноятининг қонунда аниқ ҳуқуқий таърифини бериш ва айнан қайси турдаги жиноятлар коррупциявий жиноятлар сифатида ҳисобланишини мустаҳкамлаш лозим.

Хулоса қилиб айтганда, коррупцияга қарши курашишда республикамиздаги барча ваколатли ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг саъйи ҳаракатларини, куч ва воситаларини бирлаштириш, иш фаолиятларида тақдорланишларни олдини олиш, коррупцион жиноятларни ўз вақтида аниқлаш, фош этиш, тергов олиб бориш ва профилатика қилишда ифодаланган мувофиқлаштиришнинг такомиллаштирилиши мамлакатимизда коррупциянинг таъсирини камайишига, жисмоний ва юридик шахсларнинг мамлакатда қонун устуворлиги ва ижтимоий адолатга бўлган ишончларини ортишига хизмат қилади.

Адабиётлар:

1. Юридик энциклопедия / Юридик фанлари доктори, профессор У.Таджихановнинг умумий таҳририда. – Т.: “Шарқ”, 2001.
2. Йўлдошев Н.Т. “Коррупцияга қарши кураш – фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг муҳим кафолати”//<http://huquq.uz/korruptsiyaga-arshi-kurash-fu-arolarning-u-u-lari-va-onuniy-manfaatlarini-imoaya-ilishning-mu-im-kafolati/>
3. Капитонова Ю.В. Основы координации деятельности прокуратуры по борьбе с преступностью: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / НИИ проблем укрепления законности и правопорядка при Генеральной прокуратуре Рос. Федерации. – М., 2002.
4. Кудашкин А.В. Координация деятельности по противодействию коррупции в военной организации государства. [Электронный ресурс]. URL: [http:// www.voennopravo.ru/files/Кудашкин/](http://www.voennopravo.ru/files/Кудашкин/) (дата обращения: 01.07.2017)
5. Корзун И.Г. Координация прокуратурой деятельности правоохранительных органов по противодействию коррупции. – С. 17.; Координация прокуратурой деятельности правоохранительных органов по борьбе с преступностью. – С. 13-14
6. Конвенция Организации Объединенных Наций против коррупции. Нью-Йорк, 31 октября 2003 года//https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/corruption.shtml
7. Ўзбекистон Республикасининг “Бирлашган миллатлар ташкилотининг коррупцияга қарши конвенциясига (Нью-Йорк, 2003 йил 31 октябрь) Ўзбекистон Республикасининг қўшилиши тўғрисида”ги қонуни. Тошкент ш., 2008 йил 7 июль, ЎРҚ-158-сон//Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2008 й., 28-сон, 260-модда
8. Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги қонуни. Тошкент ш., 2017 йил 3 январь, ЎРҚ-419-сон// Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 2019 й., 2-сон, 47-модда.
9. Ўзбекистон Республикасининг “Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида”ги қонуни. Тошкент ш., 2017 йил 3 январь, ЎРҚ-419-сон//Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 1-сон, 2-модда; Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 16.01.2019 й., 03/19/516/2484-сон; 24.05.2019 й., 03/19/542/3177-сон, 2019 й., 2-сон, 47-модда
10. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. Тошкент ш., 1992 йил 8 декабрь. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 06.03.2019 й., 03/19/527/2706-сон, 05.09.2019 й., 03/19/563/3685-сон
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Коррупцияга қарши курашиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг қоидаларини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори., 2017 йил 2 февраль, ПҚ-2752-сон//Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 11.12.2019 й., 06/19/5892/4134-сон
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-2833-сонли қарори, 2017 йил 14 март//Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 06/19/5894/4161-сон

(Тақризчи: Т.Абдуллаев, фалсафа фанлари доктори, профессор).